

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**Promptuarium allegoriarum sacrarum praecipua fidei
christianae capita illustrantium: indice quadruplici
instructum post editiones 5 revisum, iam septimo
recusum**

Botsack, Johann

Francofurti ad Moenum, 1678

Articvlvs I.

[urn:nbn:de:bsz:31-142795](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-142795)

CAPUT XI.

DE

CONVERSIONE
POENITENTIA, REGENERA-
TIONE, PECCATORUM
REMISSIONE.

ARTICULUS I.

DE POENITENTIA.

POENITENTIA IN EXEMPLO

Agar a praefigurata.

1083. *Agar reverti iussa est ad dominum dominam-
que, & humiliter se iisdem subicere, precipiente angelo,
Gen. 16. v. 9. Angelus ille Christus, qui nos reverti
jubet, quotidie, per veram poenitentiam ad Dominum
nostrum, Marc. 1. v. 15. Ezech. 33. v. 11. Zachar. 1. v. 3.
Hanc poenitentiam praedicari iussit, Luc. 24. v. 47.
Haec est vera humilitas & paupertas spiritualis, quam
a nobis requirit, exemplo publicani, Luc. 18. v. 13.
Ita & nobis revertetur amicus noster spiritualis Chri-
stus, Cantic. 2. v. 17. Ita revertimur per semitas lu-
minis, Job. 24. v. 13. peccata agnoscentes (quorum
culpa caeci eramus, Johan. 9. v. 40. 41. Psal. 40. v. 13.*

Kk 4

Apoc.

Apocal. 3. vers. 18.) & lumen divinæ misericordiæ in-
tuentes.

POENITENTIA EST DE-
fertum Sinai.

1084. *Israelita liberati ex Aegypto, in solitudinem, Sinai venerunt*, Exod. 19. v. 1. Pœnitentia est verum animæ desertum, & quidem Sinai.

1. *Ob nomen.* Sinai enim significat dumetum : Ita pœnitentia ostendit sentes peccatorum, sagittas Dei, iram, justitiam, flammâs ultrices. Hæc est serâ expavesfactio sensu iræ Dei, pertinens ad contritionem, Dein verum arietem, *Christum*, videt in dumeto crucis hæere, ut Abraham, Gen. 22. v. 13. quæ pars spectat ad fidei procreationem.

2. *Castrorum metationem*, d. l. v. 2. *E regione montis castra posuerunt Israelita* : Ita lex sola (per montem figurata) in pœnitentia contemplanda non est. E regione ejus saltem castra locare, Christum verâ fide in-
tueri debemus. Lex enim iram operatur & ministerium mortis est extra Christum.

3. *Fumum*. v. 18. Ita pœnitentiæ pars prior ostendit iræ divinæ fumum, fulgura, tonitrua. De hoc fumo, 2. Sam. 22. v. 9. nostrum interitum, nisi respiscamus. Esa. 45. v. 5. Apoc. 14. v. 11. Luc. 13. *nisi pœnitentiam, egeritis*, portendente.

COR PECCATORIS EST IN-
star murorum Jericho, lege de-
moliendum.

1085. *Qui stantes Josuam ab ingressu prohibebant*,
Jof. 6. Tubarum ergo sonitu dejiciendi erant.

1. *Cor peccatoris est murus lapideus, adamantinus*, sed

(sed de hujus muri duritie sæpè conqueritur Deus, Zach. 7. v. 12. Ezech. 11. v. 19. cap. 36. v. 26.)

2. Sed *dejiciendus est tubâ legis*, Esa. 58. v. 1. cœlesti Josuæ Christo via paranda, qui in contrito corde habitat, Esa. 57. v. 15. cap. 66. v. 2. seq.

MONTIUM.

1086. *Montes aquandi sunt sub adventum Christi*, Esa. 40. v. 4. Cor peccatoris mons est, tumidus peccatis; at legis aratro, dolabroque æquandus, Osee 6. vers. 6.

POENITENTIA EST AQUA.

1087. 1. Sam. 7. v. 6. *Israelita convenerunt in Mizpa, hauserunt aquam & coram Domino effuderunt*. Veri quicumque Israelitæ esse volunt in Mizpa vel specula legis convenire debent. Hanc enim vox significat, perspectisque peccatorum sordibus, aquam veræ contritionis effundere, in cordis fonte haustam, per oculorum scaturigines protuberantem, ut Petri exemplo patet, Matth. 26. v. ult.

POENITENTIA EST PISCINA

probatica.

1088. Johan. 5. v. 2. seq. 1. *Nomine*. Bethesda significat domum lotionis. Pœnitentia vera est domus, in qua à peccatis lavamur, Psal. 51. vers. 9. Lava me, Esa. 1. vers. 16.

2. *Situ*: Penes domum probaticam sita fuit: Ita pœnitentia in Ecclesia invenitur domo ovium Dei.

3. *Ægrorum copia*, qui cæci, claudi, aridi: Ita in pœnitentiæ piscina jacent spiritualiter cæci, Apoc. 3. v. 18. in via Domini claudi, gratiâ Dei vacui; aridi, ut Psal. 63. vers. 2. Plal. 42. v. 2. sitientes justitiam, Matth. 5. vers. 6.

4. *Motu*. Piscinæ aqua ab angelo mota, vers. 4. Ita ange-

Angelus Christus movet cor pœnitentium, veram pœnitentiam efficit, Ezech. 33, v. 26. Jer. 31, v. 18. *Convertete me Domine, & convertar.*

5. *Efficacia.* Quemvis morbum tollebat aqua illa; Ita pœnitentia quævis peccata tollit, Esa. 1, v. 16. 17. 18.

POENITENTIA

1089. *Est crux boni latronis, in qua membris suffixus pendens, Christum respiciens, salvatus est,* Luc. 23, v. 40. seq. Ita in arbore pœnitentiæ pii pendunt, pœnitentiæ namque quotidianæ sunt intenti, exemplo David, Psal. 32, v. 6. & Matth. 6, v. 12. *Dimitte nobis debita.* Membra mortificant super terram, carnem crucifigunt, mundo crucifixi, Gal. 6, v. 14. Christum respiciunt, vera fide, ut latro ille fecit, totidemque cum eo moriuntur, Col. 3, v. 5. Gal. 5, v. 24.

POENITENTIA EST LACTUCA sylvestris.

1090. *Amaritudo, vel lactuca agreffis.* Cum hac agnus Paschalis comedendus erat, Exod. 12, vers. 8. Pœnitentiæ imago, quæ amarum cœnæ Dominicæ condimentum. Est enim pœnitentia lactuca sylvestris.

1. *Ob amaritudinem,* quæ est lactucæ illius: Ita pœnitentia est amara *respectu cause efficientis procreantis,* quæ Deus: hic cum pœnitentiam suadet, adhibet amara ingrataque media, qualia sunt Lex, spirituali amaritudine doloreque animam implens: Omnis generis calamitates amaræ, horror conscientie amaræ & perpetuo pungens. Est amara *respectu effecti:* efficit enim seria pœnitentia amarum dolorem in corde, sentiente iram DEI; amaras lachrymas, amaros gemitus, exemplo Petri, Matth. 26, v. ultim. Orat. Manass. Ps. 32, v. 2. 3. 4. Est amara *respectu subjecti* in quo, quod

cor

cor est, quod quia per peccatum corruptum, nihilque ei, præter peccatum, dulce sit; tunc aded sit, ut nihil eidem, nisi pœnitentia, amarum sit.

2. *Ob succulentiam*, qua lactuca sylvestris præstat sativæ, teste Ægineta, lib. 7. lit. 0. voce Thridax: Ita pœnitentia debet esse succi plena: hic est duplex.

1. Contritionis serix: Ubi enim ea est, ibi largus lachrymarum succus insequetur.

2. Fidei & dilectionis; nam & hæc est succus quidam cor nutriens, qui nisi accedat, cor contabescit pœnitentia Ps. 32. v. 3. 4. Sit ergo succus dilectionis in pœnitentia erga Deum, peccata remittentem, ut in illa, Luc. 7. vers. 47. & erga proximum, faventem aut lædentem.

3. *Ob frigerandi virtutem*, quæ in lactuca, testibus Medicis, Ægineta d. l. & Dioscoride lib. 2. cap. 166. Ita pœnitentiæ lactuca refrigerare debet

1. *Æstum iræ* divinæ per fiducialem meriti Christi apprehensionem.

2. *Æstum carnis & concupiscentiæ*, quæ hominem subinde ad peccandum sollicitat & ignem cupiditatis exsufflat, quo spectat, quod eadem lactuca Venerem inhibet, teste Dioscor. oculos purgat, scorpionum ictibus medetur: quæ omnia singulaque ad pœnitentiæ fructus accommodari possunt.

AQUA IN MARA.

1091. *Aquam Mara*, Exod. 15. v. 25. *Israelita bibere non poterant, nisi injecto ligno*. Ita pœnitentia non potest animæ sitim sedare, nisi vitæ lignum Christus injiciatur, quo dulcoretur. Per se enim pœnitentia respectu contritionis aqua amara est, quæ salutariter non bibitur, exemplo Judæ, Cainis, Achitophelis. Lignum ergo

ergo vitæ, Christus, injiciendum est per veram h-
dem.

COR FRANGENDUM pœnitentiâ.

1092. *Lagenâ fractâ Gideonis, cum hostes expulsurus
esset, Jud. 7. vers. 20. Hostes spirituales, lex, peccatum
sunt: Hi expelluntur, fractâ cordis lagenâ, fidei face
accensâ: Hoc fit in vera pœnitentiâ, cum cor contri-
tum frangitur, fides à Christo accenditur, qui lychnum
fumigans non exstinguit, Esa. 42. v. 3.*

POENITENTIA COR putatur.

1093. *Cant. 2. v. 13. Tempus putationis advenit: Est
tempus pœnitentiæ, quâ arboris venenatæ furculi si-
miles putandi, Luxuriantes præscindendi. Putatio fa-
cit arbores crescere, virescere, fructescere: Ita pœni-
tentia facit crescere in fide, virescere in spe, fructesce-
re in charitate, Luc. 7. v. 47. Matth. 3. v. 8. Facite fru-
ctus dignos pœnitentiæ.*

IN POENITENTIA TRIPLEX terminus.

1094. *Filii Israel contendentes in terram promissionis
triplici termino proficiscebantur, è quo Ægyptus erat:
per quem desertum, ad quem Jordanus.*

1. *Sic pœnitentiæ terminus è quo, Ægyptus peccati
est: Peccatum verè Ægyptus est, tristi nos premens
servitio. Vide supra: Peccatum est servitus.*

2. *Per quem, desertum mundi est, ubi cavenda
murmura, scandala. Hæc duo sunt pœnitentiæ impe-
dimenta? murmura mundi ob pietatem, cui se homo
pius ex assè emancipat, vide Jobi 2. vers. 9. 10. & scan-
dala*

dala varia, quibus obstreperit pio, ut in cursu pietatis offendat. Utrumque declinandum: prius cum Jobo, d.l. posterius cum Apostolo Philipp. 3. v. 13. 14.

3. *Ad quem*, est Jordan, hoc est, baptismus, cujus recordatio nos semper ad dignos pœnitentiæ fructus impellere debet, 1. Petr. 3. v. 21. Sive etiam terra promissa. Ita pœnitentiæ terminus, ad quem respicimus, sit vitæ æternæ gratuitus, Roman. 6. vers. ult. fructus.

POENITENTIA MUNDUM relinquimus.

1095. Joh. II. v. 44. *Lazarus extra monumentum congressus est, resuscitatus à Christo.* Atrio egressus Petrus flevit amarè Matth. 26. vers. ult. Babylone egredi jubemur, Esa. 48. v. 20. Ita per veram pœnitentiam fiet. E sepulchro peccatorum egrediemur, mundi atrium relinquimus & scandalosam illam Babylonem, Matth. 18. v. 7. Conf. Mundus est Babylon.

TRES POENITENTIÆ partes.

1096. 1. Sam. 17. v. 40. *Ex funda sua David deprompsit tria saxa, quibus Goliath prostratus est.* Peccatum est talis hostis, animæ nostræ insultans, quod tribus pœnitentiæ (latè) partibus, contritione, fide, novâ obedientiâ prosternendum est.

POENITENTIA

1097. 1. Jonæ 2. v. 11. *Est Cetus peccatores naufragos ejiciens in littus.*

2. *Virga Moysis serpentes devorans:* Peccata nostra sunt serpentes, qui per pœnitentiam absorbentur, & absorbentur *ὄγυρινός*, quatenus Jesu Christi meritum fides, pars pœnitentiæ, apprehendit.

POE-

POENITENTIAE CAUSA
DEUS.

1098. *Gallus primo cantat, antequam Petrus resipiscat, Matth. 26. v. penultim. Magi ductu stella accesserunt, Matth. 2. Tres feminae, orto sole Christum in sepulchro quaesiverunt Marc. 16. v. 1. Ita nec resipiscere, nec ad Christum stellam veram accedere, nec eum per poenitentiam quaerere possumus, ut cum eo sepeliatur, Rom. 6. v. 4. per poenitentiam, nisi gratia Dei praeveniatur, stella gratiae divinae appareat, sol oriatur, tenebras nostras illuminans.*

POENITENTIA PIORUM DEUS

gaudet.

1099. *Abraham magnum fecit convivium filium ablatans, Gen. 21. v. 8. Lac, à quo depellendi sumus, sunt ingenua malitia & mundi nequitia: hanc instar lactis bibimus & aquae, Job. 15. v. 16. Hoc cum fit, verus Abraham suis domesticis in regno gloriae, facit convivium, Luc. 15. v. 10. in regno gratiae. Gaudent enim pii ob conversionem impii: magis scilicet gaudet agricola de terra, quae primò spinas, postea fructus fert, quam quae semper fructus tulit: Sic majus gaudium in caelo super uno peccatore poenitentiam agente, quam super nonaginta novem justis, poenitentia (scilicet lapsorum enormiter: omnes enim poenitentia sanctorum egemus, Psal. 32. v. 6. Matth. 6. v. 12. *dimitte nobis*) non indigentibus.*

ANGELI GAUDENT

poenitentia.

1200. *Convivium propter matrimonium Rebeckae institutum est, Gen. 25. v. 54. Poenitentia est matrimonium spirituale animae cum Christo; factum in misericordia & iudicio, Osee 2. v. 19. vinum est lachryma pec-*

peccatoris, esca est cor contritum, hoc enim maxime delectatur Deus.

POENITENTIA

1201. Est bona arbor. i. Ob fructuum maturitatem. Maturè dat fructus arbor bona: Sic cor pœnitens studet veris pœnitentiæ fructibus.

2. Pluralitatem: Omnis generis fructus ex vera pœnitentia: reconciliatio cum Deo, gaudium angelorum, exemplum ædificans multorum.

3. Suavitatem: Cor contritum, suavis Deo fructus est.

CONCIONIS POENITENTIÆ EFFECTUS
est Dei reconciliatio.

1202. Cant. 5. v. 7. *Vigiles pallium abstulisse, vel stolam sponsa, dicuntur.*

1. Vigiles hi sunt ministri verbi, quos Deus vigiles præfecit Ecclesiæ, gregi suo, quem proprio suo sanguine Dominus redemit, Actor. 20. v. 28. Ezech. 3. v. 17. quique vigilant pro animabus ovicularum suarum. Hi autem vigilent auferendo pallium vel peplum.

2. *Hoc est peccatum*, quod est illud pallium, quo facies Dei à nobis absconditur, adeo, ut & nobis peccatorum pallio involutis, Deus nube se involvat, ut nullæ preces pertingere possint Thren. 3. v. 44.

3. Abjice ergo pallium immunditiarum, pannum illum menstruatam, Esa. 64. vers. 6. si dixeris: vestitus sum; audi quid dicat Dominus! *Non habes vestem nuptialem?* Matth. 22. vers. 12. audi quid dicat, Apoc. 3. v. 18.

CONTRITIO FIDELIS

Deoplacet.

1203. *Ruth ad pedes Booz se projecit*, Ruth. 3. v. 7. quam tandem suscepit. Ita Christus animas contritas susci-

fufcipit, ad pedes ipsius se projicientes Esa. 57. v. 15.
cap. 66. v. 2. Pſal. 51. v. 19. Matth. 11. v. 28.

COGNITIO PECCATI PARS contritionis.

1204. *Propter tenebras Aegyptii de loco se movere non poterant*, Exod. 10. v. 23. Hæ tenebræ sunt ignorantia, quibus simulac cor offunditur, de loco se non movet, peccator torpescens profundâ securitate. His tenebris lux legis inferenda est, ut peccata agnoscantur: Ita lex pædagogus erit, Gal. 3. v. 24. Rom. 10. v. 4. ut medicum quæramus, qui est Christus, Exod. 15. v. 26. Matth. 9. v. 12. Luc. 5. v. 31.

NOVA OBEDIENTIA.

1205. *Israelita castra moventes ex deserto Sinai, ad sepulchra concupiscentiæ venerunt*, Num. 33. v. 16. Ita, quando desertum Sinai vitæ contritionis per fulgura legis incussæ, veraque in Christum fide, peragravimus, ad sepulchra concupiscentiæ venire debemus, hoc est: Sepelire, mortificare carnis cupiditates, dignos pœnitentiâ fructus facere, Roman. 6. vers. 4. Matth. 3. vers. 8.

COR NOSTRUM NOVALE est.

1206. Jerem. 4. v. 3. Oſc. 10. v. 12. *Novale cor nostrum est*; veteris Adami lolium indies crescens, evellendum est, aratrum legis adhibendum est, ne tribuli verbum Dei suffocantes, avertantur. Tribuli sunt mundi scandala, Diaboli carnisque propriæ ad peccandum indefessa incentiva.

NOVA OBEDIENTIA.

1207. *Abimelech de nocte surrexit admonitus à Domino uxorem Abrahamo reddens*, Gen. 20. cum honorariis: Ita peccatores à Domino per vigiles suos admo-

D
nonentur,
114. & exp
cecent
Christus ad
pacem
melch
affecit.
M
1208.
pino pra
qua per
fuit ama
contritio
v. ult. N
meno re
re in hic
lare eni
peccat

1209
supram
par
James
Rom.
R
1210
vera con

monentur, Esa. 58. v. 1. Surgere ergò debent, Ephes. 5. v. 14. & expurgisci, 1. Cor. 15. v. 34. manè, hoc est, illucescente hac veniæ luce & gratiæ, Tit. 2. v. 11. quam Sol Christus affert. Pœnitere seriò, Joel. 2. v. 13. & fructus pœnitentiæ dignos ostendere, Matth. 3. v. 8. sicut Abimelech uxorem reddidit, & simul donis Abrahamum affecit.

MORTIFICATIO CARNIS.

1208. Exod. 30. v. 23. *Electa myrrha in unguento optimo præcepta*: Myrrha hæc mortificatio carnis est, quæ per pœnitentiæ fit. De arbore myrrhæ gutta fluit amara: *Si tu es arbor vera pœnitentiæ, gutta amara contritionis ex te fluere debet*, cum Petro, Matth. 26. v. ult. Myrrha insignes usus in medicina præstat; veneno resistit, ne in animam serpat, eamque malo opere inficiat. Hoc illud est Davidis, Psal. 119. v. 9. Ambulare enim secundum verbum Dei, est semper vitare peccatum.

ARTICULUS II.

DE GENERATIONE.

REGENERATIO PASSIVA

imperfecta.

1209. *Altero pede claudicans Jacob*, Gen. 32. v. 31. figuram præbet nostræ regenerationis, quâ ita comparatum, ut semper altero pede claudicemus, ambulantes in viis Domini, hoc est, carnis imbecillitate, Rom. 7. v. 25. Psal. 32. v. 6.

RENOVATIO IMPERFECTA.

1210. *Lazarus quamvis à Christo resuscitatus, tamen cum ligamenti sepulchro exiit*, Joh. 11. v. 44.

Ll

l. Li-